

Llibres

"No se lo digas a nadie". Ignasi Vidal-Folch(*)

per Jeroni Benavides

Dues serien, bàsicament, les opcions - conscients o inconscients- a què pot acollir-se un escriptor novell, sobretot en la publicació de la seva primera obra: una, l'opció conservadora, continuista, constitueix en dissenyar i construir aquesta inicial entrega de manera que segueixi uns canons més o menys tradicionals i coneguts; l'altra, la segona opció, per contraposició, seria aquella en la qual l'autor pretén trencar motlles i esquemes i ésser més creatiu, innovador, revolucionari, és evident que davant aquesta dicotomia sovint hom acaba per desistir de la temptativa, o sovint també s'acaba elaborant un producte indefinit i poc engrescador, i poques són les vegades, en canvi, en les quals el resultat assoleix un nivell de qualitat on és possible casar -oh!, miracle- amb dues condicions del conegut i del novedós d'una manera encertada i convincent. Aquest és el cas precisament de Vidal-Folch, qui amb un estil, estructura i to que recorda una tradició literària quelcom oblidada, confecciona una obra actual, moderna i efectista, dintre d'una temàtica també connectada amb tot una visió urbana, quasi naturalista i crua de la realitat. La seva primera novel·la (que no pas la seva primera obra, en sentit estricte), "*No se lo digas a nadie*", està dins aquesta doble vessant i representa una agradable -i curiosa- sorpresa, probablement a mig camí entre el vallinclanesc (esperpèntic) i una particular interpretació de l'anomenat "dirty realism".

"*No se lo digas a nadie*" narra la història d'una periodista força inepta i sensacionalista que cerca material de reportatge dins la presó Model de Barcelona tot investigant la situació dels àrabs que hi són tancats. Allà coneix Abdullah, un missatger que treballa per una agència de motoristes que serveix de tapadora a afers no massa legals i que apareix com la víctima innocent i obligada de la barbàrie urbana. Aquest tuareg (enormement cult i benparlat -!?- a manera dels més típics personatges de Valle-Inclán) la introduirà en les misèries i la vida subterrània de Barcelona mitjançant la narració de les seves pròpies experiències. La periodista -Leda-, àvida de triomf i fama periodística, publicarà aquests relats en el seu diari ("*El Megáfono*") i posarà en perill Abdullah que, perseguit amb ànims de venjança pels delatats de l'agència i la policia, morirà assassinat a la presó.

Amb aquest argument, Vidal-Folch construeix una història de marginació i sordidesa ciutadana, una història de cultura de l'asfalt, típicament urbana (amb constants referències a marques, productes i establiments arrelats en la nostra societat i que integra dins la narració amb la irrellevància formal d'allò ja connatural a ella) on, alhora, recrea una desmitificació constant sobre els seus valors, i on la religió, els polítics, escriptors i arquitectes es constitueixen en els elements a través dels quals podem vehicular -irònicament, sempre- aquesta iconoclàstia. Però també, paral·lelament, l'autor usa d'altres tics o vicis socials prou coneguts, com ara una misoginia recalitrant, per situar-se més fidel i sistemàticament en les variables que ens defineixen i que particularitzen el sub-món "barriobajero" en què vol ubi-

car-nos i localitzar la narració. La dona queda així reduïda a quelcom menys que a jugar els papers de prostituta i estúpida mestressa, paper que fins i tot la liberal Leda acaba assumint i reclamant com a propi.

En el seu relat, Vidal-Folch usa un vocabulari ric, erudit i divers, quasi acadèmicista en molts moments, que denota un bon coneixement de formes castellanes diríem que "cultes", arcaiques fins i tot, quelcom no massa freqüent en escriptors actuals i menys en escriptors catalans. I aquest llenguatge depurat que posa en boca dels seus personatges, actua de fort contrast amb la temàtica narrada i dona al conjunt del text una certa "classe", però també ajuda -més encara- a conferir el

general humor i cinisme que envolta l'obra. Però aquest ús "il·lustrat" en cap moment esdevé encarcerat, donat també que paral·lelament a aquest tipus de vocabulari, n'empra un altre d'urbà, d'argot, vulgar per moments, i tot això enmig d'un constant to irònic i picaresc que "allegera" enormement el text. El llenguatge es comporta i és usat per l'autor pràcticament com un personatge més, com un protagonista més, omnipresent.

Des del nostre punt de vista, només assimilant aquest text a una barreja de forma il·lustrada i erudita d'aquell *dirsty realism* que esmentàvem i d'esperpèntic i novel·la picaresca és com trobarem què de modern i què de vell és l'obra de Vidal-Folch.

Però si per alguna raó és novetat aquest barceloní, no és exactament per la novel·la que comentem, sinó per la re-edició, ara revisada, de la seva -cronològicament parlant- primera obra, un conjunt d'onze relats de factura ben diferent tots ells, que havien estat publicats l'any 1984 amb el pseudònim d'Ignacio Molina, i que porten el títol "*El arte no paga*" (**). És tracta d'una obra on s'avancen ja els trets més característics que hem assenyalat en la novel·la comentada, però sense la notorietat o estridència apuntades, sinó amb un to de major continència, més "suau". L'estil continua éssent irònic i esperpèntic, però el llenguatge no resulta tan erudit o "il·lustrat" com en la novel·la, i els temes tocats -malgrat la cruesa d'alguns d'ells (assassinats i altres tipus de morts estranyes)- ho són també amb la comicitat i frivolitat característiques de l'autor, que acaba per convertir qualsevol passatge del llibre en una mena de còmic literari curiós i fresc.

Aquesta és, igualment, un altra obra d'interessant lectura.

(*) "*No se lo digas a nadie*", Editorial Anagrama. Barcelona, 1987. 122 pàg. 750 ptes.

(**) "*El arte no paga*", Editorial Anagrama. Barcelona, 1988. 116 pàg. 700 ptes.

LA LLAR DEL LLIBRE
Llibres i Revistes

Pg. Plaça Major, 34 i 12
Tel. 725 59 59 - SABADELL